

Міністерство
освіти і науки
України

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ДУАЛЬНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ:
ПІДСУМКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ
ОСВІТИ УКРАЇНИ»**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE**

**«DUAL FORM OF OBTAINING EDUCATION:
RESULTS OF THE IMPLEMENTATION OF THE
PILOT PROJECT IN INSTITUTIONS OF HIGHER
AND PROFESSIONAL PRE- HIGHER EDUCATION
IN UKRAINE»**

Kyiv, 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»

ДУАЛЬНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ:
ПІДСУМКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПІЛТНОГО ПРОЄКТУ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ
ОСВІТИ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції

23 листопада 2023 року

Київ 2023

Під час форуму було висвітлено питання:

Які є форми дуальної освіти?

Як вибудовуються індивідуальні траєкторії для студентів у SoftServe?

Як партнерство та дуальна форма навчання може бути інструментом удосконалення освіти?

Завдяки дуальній освіті у топових ІТ-компаніях є багато можливостей для якнайшвидшого розвитку навичок студентської спільноти – комунікації, командна взаємодія тощо.

ІТ-індустрія шукає таланти серед студентів під час навчання та стажування. На власному досвіді переконуємося, що сильна підготовка ІТ-компаній відкриває можливості для творчої талановитої молоді коледжу.

Сучасний фаховий коледж поліпшує підготовку та збільшує кількість талановитих студентів, а компанія допомагає у працевлаштуванні та розвитку фахівців, враховуючи потреби ринку.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія. URL: [Дуальна освіта – Вікіпедія \(wikipedia.org\)](https://uk.wikipedia.org) (дата звернення: 04.11.2023).

УДК 378.14 (045)

БРАСЛАВЕЦЬ Тетяна, керівник виробничої практики,

СЕРДЮК Ольга, канд. екон. наук, професор

Полтавський державний аграрний університет

ВИКЛИКИ ВПРОВАДЖЕННЮ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Дуальна форма здобуття вищої освіти (далі – ДФЗВО) згідно із Законом України «Про вищу освіту» визначається як «спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації ... на основі договору» [2]. Її особливість полягає саме в тому, що відбувається не лише опанування теоретичних знань, а й одночасне закріплення їх на практиці у виробничих умовах.

Розвиток ДФЗВО в Україні розпочався у 2018 р. з прийняття Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. У 2019 році стартувало запровадження Пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (далі – Пілотний проєкт), що мало на меті популяризувати ДФЗВО і напрацювати організаційні та методичні підвалини для її реалізації.

Результатом стало залучення до проєкту, який тривав 4 роки, 22 закладів вищої освіти та 12 закладів фахової передвищої освіти [1].

Існує значна кількість переваг, які надає ДФЗВО, серед яких як представники роботодавців, так і закладів освіти відзначають можливість створення умов для формування у здобувачів освіти професійних знань і навичок, які будуть актуальними і відповідатимуть вимогам часу та потребам ринку. Також здобувач освіти отримує наповненість освітньої програми, що максимально враховує особливості його індивідуальної освітньої траєкторії. Є також переваги від впровадження дуальної форми здобуття освіти і для закладів освіти та роботодавців. Вони мають змогу враховувати можливості та потреби один одного, формувати співпрацю, що сприятиме підготовці кадрів, які вже необхідні на ринку праці.

Щодо викликів впровадженню ДФЗВО, то, беззаперечно, найбільшим став початок повномасштабної війни та зумовлені цим зміни в економіці країни, безпековій, освітній та соціальній сферах, а отже, і в розвитку співпраці стейкхолдерів [1].

Водночас існували до початку війни та мають вплив і нині виклики впровадженню ДФЗВО, зумовлені наповненістю нормативно-правового поля та питаннями змістовного, організаційного й фінансового характеру. Звернемо увагу на окремі виклики впровадженню ДФЗВО, які не досліджено глибинно в процесі аналізу результатів провадження Пілотного проєкту [1].

Нормативно-правову основу для впровадження ДФЗВО формують як закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», так і документи більш стратегічного та методичного характеру: Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [4] та Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти [2]. Питання організації та методичного супроводу навчання за ДФЗВО заклади вищої освіти реалізують з дотриманням принципу автономії.

Розуміючи всі переваги формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача, варто також розглянути виклики під час впровадження ДФЗВО, пов'язані з цим. В цій сфері виникають проблеми змістовного характеру, що полягають у наповненості індивідуального навчального плану здобувача, який стає все більше адаптованим під конкретне робоче місце і потреби визначеного роботодавця. Хоча це забезпечує глибоке розуміння здобувачем особливостей фахової діяльності, проте ускладнюється дотримання загальноакадемічної наповненості освітнього процесу та забезпечення рівних умов для опанування здобувачами компетентностей як безпосередньо пов'язаних з його посадовими обов'язками, так і не пов'язаних з ними. Також індивідуалізація процесу підготовки здобувачів освіти ускладнює освітній процес, збільшує навантаження на викладачів.

Наступним викликом для процесу підготовки здобувачів освіти за ДФЗВО, що впливає на якість опанування освітніх компонентів на робочих

місяцях, є рівень відповідальності та кваліфікації наставників. З метою мінімізації його впливу заклади освіти розвивають співпрацю з роботодавцями, які не лише здатні та згодні закріпити за здобувачами наставників, а також, за потреби, забезпечують організацію навчання чи підвищення кваліфікації наставників.

Для вирішення проблеми також необхідний розвиток якісної тристоронньої комунікації (куратор–здобувач–наставник), спільне оцінювання результатів навчання та обговорення проблем дуальної підготовки здобувачів. Отже, якість підготовки за освітньою програмою на цьому етапі визначається рівнем організації дуального навчання.

Викликом організаційного характеру є питання перерозподілу відповідальності за якість підготовки таких здобувачів між закладом освіти та роботодавцем. Маємо ситуацію, коли відповідальність за реалізацію освітньої програми залишається за закладом освіти, проте значну частку часу здобувач перебуває на робочому місці і його діяльність контролює наставник від роботодавця. Участь закладу освіти в цьому питанні зводиться до віддаленого моніторингу куратором дій здобувача освіти. Для мінімізації ризиків зниження якості підготовки заклад освіти укладає договори (дво- чи тристоронні), підготовку програм та інших методичних матеріалів, які мають враховувати такі умови. Також здійснюється попереднє погодження з роботодавцем змісту індивідуального навчального плану здобувача, програми практичного навчання на робочому місці, узгодження спільних дій для виконання навчального плану здобувачем освіти.

Здавалося б, що в питанні відповідальності процес підготовки здобувачів освіти за ДФЗО можна співставити з процесом делегування повноважень, за якого відповідальність залишається за тим, до чийої компетенції початково було віднесено такі повноваження. Проте за такого підходу втрачається зміст спільної підготовки. Також делегування повноважень супроводжується передачею ресурсів на їх виконання, а підготовка здобувача освіти на робочому місці здійснюється за рахунок ресурсів роботодавця: матеріальних та людських. Відповідно, логічно підходимо до наступної групи викликів – фінансових.

Питання фінансового характеру під час впровадження ДФЗО стосуються джерел фінансування процесу підготовки здобувачів. Нині це кошти державного бюджету, а також кошти юридичних чи фізичних осіб. У перспективі, після впровадження реформ вищої освіти, розглядаються питання використання грантового фінансування та залучення коштів з інших джерел.

Проте, незалежно від джерела фінансування, кошти за надання освітніх послуг здобувачам надходять до закладу освіти. Коли ж здобувач опановує частину освітньої програми на робочому місці, то, здавалося б, виникає логічне запитання щодо компенсації роботодавцю відповідної частки коштів.

Проте роботодавці не є суб'єктами господарської діяльності, які мають право (ліцензію) здійснювати освітню діяльність. Вони створюють умови для самостійного опанування здобувачем на робочому місці частини освітньої програми (шляхом виконання практичних, лабораторних та самостійних робіт). Тобто освітню послугу, як таку, роботодавець не надає. Заклад освіти за рахунок договірної та методичної роботи формує та погоджує умови для самостійної роботи здобувачів освіти, забезпечує супровід куратором навчання за ДФЗВО та залучає до оцінювання результатів підготовки представників роботодавця і, як результат, несе відповідальність за реалізацію освітньої програми.

Наступним викликом фінансового характеру є питання збереження бюджетного фінансування підготовки здобувачів освіти за переходу їх на ДФЗВО та отримання ними заробітної плати за трудовими договорами.

Це питання періодично порушується на зустрічах та профільних форумах під час обміну думками з питань освіти, що є актуальним в умовах погіршення бюджетного фінансування. Проте збереження бюджетного фінансування освітніх послуг необхідне для забезпечення конституційного права громадян на освіту і реалізація права на працю не може бути підставою для його обмеження.

Розвиваючи ДФЗВО у власному закладі освіти та досліджуючи досвід інших, маємо можливість вирішити проблеми та виклики, з якими зіштовхується система освіти та ринок праці нині.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт за результатами третього року пілотного проєкту, що реалізується відповідно до Наказу МОНУ від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту в закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / О. Бучинська, О. Давліканова, Т. Іщенко [та ін.]. Київ : ТОВ «Вістка», 2022. 100 с. URL: <http://surl.li/myema>

2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://surl.li/jhtp>

3. Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.04.2023 № 426. URL: <http://surl.li/lvfsv>

4. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 660-р. URL: <http://surl.li/ezckb>

ЗМІСТ

ЛУТАК Віталій Виклики та перспективи подальшої імплементації дуальної форми здобуття освіти в Україні	5
КУЗЬМЕНКО Л. М. Впровадження дуальної освіти за спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	10
ЗЕНЧЕНКО Тетяна, НЕПОМНЯЦА Галина Практична реалізація дуальної освіти в педагогічних вишах: гнучкість і результативність	13
БІЛЧЕНКО Віктор, ПЕТРОВ Олександр, КОСАРУК Олена Стан та перспективи розвитку реалізації дуальної форми здобуття освіти у Вінницькому національному технічному університеті в період 2021-2023 рр.	17
СОКОЛОВА Наталія, ЗАГОРНЯК Олег Практичні проблеми впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти	19
ІВАНОЧКО Ірина, КОЗЬМУК Наталія Актуальність впровадження та розвитку дуальної форми здобуття освіти у ЗВО в умовах війни	22
КОЗЬМУК Наталія, МІЩУК Наталія, ОДРЕХІВСЬКА Ірина Моніторинг показників розвитку дуальної форми здобуття освіти у ЗВО України	24
АНАШКІН Сергій Як підвищити темпи розвитку дуальної освіти в Україні?	27
ГЕРАСИМИК-ЧЕРНОВА Тетяна Дуальна освіта під час підготовки будівельних спеціальностей: за і проти	29
ВІСИН Олена Дуальна форма освіти як основа партнерських відносин з роботодавцями	32
МАНДРИКА Тетяна Елементи дуальної освіти сьогодення	34
БРАСЛАВЕЦЬ Тетяна, СЕРДЮК Ольга Виклики впровадженню дуальної форми здобуття вищої освіти та шляхи їх подолання	36
КОВАЛЕНКО Ігор, ТОДЕРЮК Ірина, ГЛУХОДІД Ганна Досвід впровадження дуальної освіти в Сумському НАУ: досягнення та виклики	40

МАГОМЕДОВА Аліна, ВАЛЬЧУН Ілля Недоліки та перспективи практичного впровадження дуальної освіти в Україні	43
Микола ЛИСЕНКО, Наталія ІЧАНСЬКА Особливості змісту математичних дисциплін у підготовці студентів економічних спеціальностей за дуальною формою освіти	46
РЕНДЮК Сергій, СТЕБЛЯНКО Валерія Перспективи впровадження дуального навчання у вищій технічній освіті	49
БУГАЙЧУК Віта, ЛАПІН Андрій, ГРІНЧУК Інна Партнерство бізнесу і освіти у розвитку дуальної форми здобуття освіти ІТ-спеціальностей	51
БІЛЧЕНКО Олександр Практика впровадження дуальної форми здобуття освіти в Миколаївському НАУ	55
ТРАЧУК Роман Дуальна освіта в Австрії: ротаційні схеми навчання на підприємствах та найкращі практики	58
ІВАНОЧКО Ірина, КОЗЬМУК Наталія Нормативно-правові аспекти впровадження і реалізації дуальної форми здобуття освіти в ЗВО	61
МІЩУК Наталія, ОДРЕХІВСЬКА Ірина EU4DUAL – європейський досвід розвитку дуальної освіти	64
ОПУШКО Надія Формати дуальної освіти у ЗВО Німеччини	67
ЦИКАЛЮК Юрій Перспективи та напрями розвитку дуальної форми навчання у майбутньому	69